

โครงการ “บ้านน้อยในนิคม” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

คู่มือดำเนินงานโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้คนเร่ร่อน คนไร้ที่พึ่ง และคนขอทาน (บ้านน้อยในนิคม)

ความเป็นมา

จากนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึง การแก้ปัญหาคนขอทานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาค้ามนุษย์ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการคุ้มครองทางสังคม การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ตามอัตภาพ การพัฒนาศักยภาพ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก

ทั้งนี้ พลตำรวจเอกอดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้มอบนโยบายเร่งด่วน ๓ P (Policy/Protection/Prevention) ในการจัดระเบียบคนขอทานที่ดำเนินการทั่วประเทศ สำหรับคนขอทานที่เป็นคนไทยจะนำเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามโครงการธัญบุรีโมเดล เพื่อบำบัด พื้นฟู และพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและอาชีพ ช่วยให้คนขอทานมีอาชีพที่มั่นคง ถาวร ไม่กลับมาขอทานอีก โดยนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน ฟื้นฟูธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมี ซึ่งผู้ให้บริการ สามารถกลับไปทำได้จริงในภูมิลำเนาของตนเอง ดำเนินการนำร่องในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชาย-หญิง ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ก่อนขยายผลไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งรวม ๑๑ แห่งทั่วประเทศ ตลอดปีงบประมาณ ๒๕๕๘

หลังจากการพัฒนาฟื้นฟูตามโครงการธัญบุรีโมเดล ผู้ที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูโดยสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งด้านร่างกาย จิตใจ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และมีศักยภาพในการประกอบอาชีพด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้าย เนื่องจากการใช้ชีวิตในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่ใช้กับผู้ให้บริการจำนวนมาก จึงมีความแตกต่างจากการใช้ชีวิตอิสระในสังคมภายนอก ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ให้บริการที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูตามโครงการธัญบุรีโมเดล ได้มีโอกาสใช้ชีวิตอิสระและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เห็นควรขยายผลโดยคัดเลือกผู้ที่ผ่านการฟื้นฟูตามโครงการธัญบุรีโมเดลแล้วส่งกลับคืนสู่สังคมไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอิสระในบ้านพักที่จัดให้ในนิคมสร้างตนเองซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในด้านพื้นที่ จึงจัดทำโครงการ “สร้างชีวิตใหม่ให้คนขอทาน คนเร่ร่อน คนไร้ที่พึ่ง” หรือ “บ้านน้อยในนิคม” ขึ้น เพื่อให้ผู้ให้บริการมีโอกาสเข้าถึงบริการสวัสดิการจากรัฐ มีอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้และสามารถดำรงชีวิตอย่างสังคม ได้อย่างยั่งยืน ไม่กลับมาเร่ร่อนหรือขอทานซ้ำอีก

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ พม.:

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การผลักดันให้เกิดสังคมสวัสดิการ

กลยุทธ์ พัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม

กลยุทธ์ การสร้างและขยายโอกาสเพื่อความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคม

ยุทธศาสตร์ พส.:

ยุทธศาสตร์ ที่ ๑ ยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้มีมาตรฐานเท่าเทียมและทั่วถึง
กลยุทธ์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กระบวนการให้บริการทางสังคม

วัตถุประสงค์

- ๑ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ประกอบอาชีพ มีรายได้ในการเลี้ยงดูตนเองและพึ่งตนเองได้
- ๒ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีที่พักอาศัยและกลับสู่สังคมอย่างยั่งยืน
- ๓ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการพัฒนาแล้ว ได้ดำรงชีวิตอิสระอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ไม่กลับมาเร่ร่อนหรือขอทานซ้ำ
- ๔ เพื่อให้ชุมชนและสังคมได้มีความคุ้นเคยและมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อคนขอทาน คนเร่ร่อนและคนไร้ที่พึ่ง

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่ผ่านการพัฒนาฟื้นฟูจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ๑๑ แห่ง

๑. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชายธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
๒. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
๓. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
๔. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกลุ่มสะแก จังหวัดเพชรบุรี
๕. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน จังหวัดเชียงใหม่
๖. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งปรีอใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ
๗. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๘. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๙. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทับกวาง จังหวัดสระบุรี
๑๐. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งบ้านเมตตา จ.นครราชสีมา
๑๑. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

พื้นที่ดำเนินการ

๑. นิคมสร้างตนเองทุ่งสาน จ.พิษณุโลก
๒. นิคมสร้างตนเองลำตะคอง จ.นครราชสีมา
๓. นิคมสร้างตนเองห้วยหลวง จ.อุดรธานี
๔. นิคมสร้างตนเองปราสาท จ.สุรินทร์
๕. นิคมสร้างตนเองประจวบคีรีขันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์
๖. นิคมสร้างตนเองกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี
๗. นิคมสร้างตนเองกัวลม จังหวัดลำปาง
๘. นิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
๙. นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
๑๐. นิคมสร้างตนเองโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

๑๑. นิคมสร้างตนเองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
๑๒. นิคมสร้างตนเองเชียงพิณ จังหวัดอุดรธานี
๑๓. นิคมสร้างตนเองตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
๑๔. นิคมสร้างตนเองบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
๑๕. นิคมสร้างตนเองบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
๑๖. นิคมสร้างตนเองพัฒนาภาคใต้ จังหวัดสตูล
๑๗. นิคมสร้างตนเองพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
๑๘. นิคมสร้างตนเองรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
๑๙. นิคมสร้างตนเองลำโดมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี
๒๐. นิคมสร้างตนเองลำโดมใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี
๒๑. นิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุดรธานี
๒๒. นิคมสร้างตนเองลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์
๒๓. นิคมสร้างตนเองเลียงไหม จังหวัดสุรินทร์
๒๔. นิคมสร้างตนเองกุนิราลัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะเวลาดำเนินการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการ

๑. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตั้งคณะทำงานเพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย
๒. ส่งรายละเอียดกลุ่มเป้าหมายให้กองคุ้มครองสวัสดิภาพฯ เพื่อจัดสรรส่งให้กองกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขาแจ้งนิคมสร้างตนเอง ๒๔ แห่ง เตรียมความพร้อมรับตัวผู้เข้าร่วมโครงการ
๓. สถานคุ้มครองฯ นำส่งตัวผู้เข้าร่วมโครงการให้นิคมสร้างตนเอง ๒๔ แห่ง
๔. นิคมสร้างตนเองฯ ตั้ง “คณะทำงานบ้านน้อยในนิคม” เป็นสหวิชาชีพเพื่อประเมินศักยภาพจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ดำเนินการตามแผน ติดตามประเมินผลและดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ร่วมโครงการคืนสู่ครอบครัว/ชุมชน
๕. ดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ พร้อมกับดูแลให้คำแนะนำการใช้ชีวิตอิสระแก่ผู้ร่วมโครงการ
๖. คณะทำงานบ้านน้อยในนิคม ทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ดังนี้
 - ๖.๑ ติดตามประเมินผล เดือนละ ๑ ครั้งจนครบระยะเวลา ๖ เดือน (กรณีผู้ร่วมโครงการที่ไม่พร้อมกลับคืนสู่ครอบครัว/ชุมชน ให้อยู่ในดุลพินิจคณะทำงานฯ ในการประเมินเพื่อส่งตัวกลับคืนสู่สถานคุ้มครองต้นสังกัดหรือสถานคุ้มครองที่เห็นสมควร โดยให้แจ้งกองคุ้มครองฯ เพื่อทราบด้วยทุกครั้งเพื่อจัดสรรผู้เข้าร่วมโครงการไปทดแทน)
 - ๖.๒ หลังจากนั้นทำการติดตามประเมินผลทุกๆ ๓ เดือน เพื่อพิจารณาส่งผู้ร่วมโครงการกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน ส่งเข้าสถานประกอบการ หรือทำการส่งเสริมอาชีพในนิคมสร้างตนเองต่อไป แต่รวมแล้วใช้เวลาไม่เกิน ๑๒ เดือน

๖.๔ ครบระยะเวลา ๑ ปี ทำการประเมินผลระยะเวลา ๑ ปี เพื่อพิจารณาส่งผู้ร่วมโครงการ กลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน ส่งเข้าสถานประกอบการ หรือหากมีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาในการ ส่งเสริมอาชีพในนิคมสร้างตนเองต่อไป ทั้งนี้ให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน ๓ ครั้ง

๗. การรายงานผล

๗.๑ นิคมสร้างตนเองทั้ง ๒๔ แห่ง รายงานผลการดำเนินงานให้กองพัฒนา กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ภายในวันที่ ๑๕ และ วันที่ ๓๐ ของทุกเดือน

๗.๒ กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต จัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ

ตัวชี้วัดโครงการ

ตัวชี้วัด	
เชิงปริมาณ	จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้ประกอบอาชีพ
เชิงคุณภาพ	กลุ่มเป้าหมายมีอาชีพมีรายได้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐
เชิงเวลา	สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด
เชิงค่าใช้จ่าย	สามารถดำเนินการเบิกจ่ายได้ภายในวงเงินที่ได้รับการจัดสรร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑ กลุ่มเป้าหมายมีอาชีพ มีรายได้ในการเลี้ยงดูตนเอง
- ๒ กลุ่มเป้าหมายมีที่พักอาศัย และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและยั่งยืน
- ๓ กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงโอกาส ได้ดำรงชีวิตอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ๔ สังคมมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคนขอทาน คนเร่ร่อน คนไร้ที่พึ่งในชุมชน

กระบวนการในการดำเนินงาน โครงการบ้านน้อยในนิคม

โครงการ บ้านน้อยในนิคม ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เป็นโครงการที่ขยายผลการดำเนินงานมาจาก ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้จัดทำคำอธิบายกระบวนการในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนไว้ ดังนี้

๑. กระบวนการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๒. กระบวนการของนิคมสร้างตนเอง

■ **กระบวนการของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง** หมายถึง การดำเนินงานในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๑๑ แห่งเพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฟื้นฟูตามโครงการธัญบุรีโมเดล ส่งกลับคืนสู่สังคมในนิคมสร้างตนเอง มี ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. **ตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ** คณะทำงานควรประกอบด้วยวิชาชีพที่หลากหลาย อาทิ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ครูฝึกอาชีพ เจ้าหน้าที่พยาบาล และพี่เลี้ยง เพื่อให้เป็นสหวิชาชีพที่ทำการประเมินและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี

๒. **การพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการหรือ “สมาชิกบ้านน้อยในนิคม”** โดยทำการประเมินผลจากผู้ให้บริการเกรด A ที่เข้าร่วมโครงการธัญบุรีโมเดลและมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี มีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ไม่มีปัญหาพฤติกรรม ไม่มีโรคประจำตัวที่ร้ายแรง ไม่ต้องรับประทานยาทางจิตเวช และมีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการ บ้านน้อยในนิคม

๓. **การสำรวจความต้องการทางอาชีพ** โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ทักษะอาชีพที่ได้รับการฝึกอบรม ความถนัดและความต้องการในการประกอบอาชีพของผู้ให้บริการที่จะส่งไปเป็นสมาชิกบ้านน้อยในนิคม

๔. **การนำส่งตัวสมาชิกบ้านน้อยฯ ให้แก่นิคมสร้างตนเอง** สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจัดเตรียมความพร้อมให้แก่สมาชิกบ้านน้อยฯ ก่อนนำส่งโดยการให้คำแนะนำต่างๆ ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตอิสระ และนัดหมายนำส่งตัวสมาชิกบ้านน้อยฯ ให้แก่นิคมสร้างตนเอง พร้อมสิ่งของ/ทรัพย์สินส่วนตัว ยาประจำตัว และเอกสารดังนี้

- สำเนาทะเบียนประวัติเดิม
- บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นๆ (ถ้ามี) อาทิ บัตรประจำตัวคนพิการ
- บัตรสิทธิสวัสดิการอื่นๆ และเอกสารประจำตัวอื่นๆ ที่มี
- หนังสือแจ้งย้ายสิทธิการรักษาพยาบาลและประวัติการรักษาพยาบาลเดิม(กรณีมีโรคประจำตัว ต้องทำการรักษาต่อเนื่อง
- ผลการประเมินศักยภาพผู้ให้บริการก่อนการส่งตัว

■ **กระบวนการของนิคมสร้างตนเอง** หมายถึง การดำเนินงานในนิคมสร้างตนเอง ๒๔ แห่ง มีรายละเอียดดังนี้

๑. **การตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการบ้านน้อยในนิคม**

นิคมสร้างตนเอง ดำเนินการตั้ง “คณะกรรมการโครงการบ้านน้อยในนิคม” ซึ่งควรประกอบด้วยวิชาชีพที่หลากหลายทั้งบุคลากรภายในนิคมฯ และเครือข่ายในการดำเนินงาน อาทิ นักสังคมสงเคราะห์ ครูฝึกอาชีพ พี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง/ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่

“โครงการ “บ้านน้อยในนิคม” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐”

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ ผู้มีความรู้ด้านการเกษตร การปศุสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้เป็นสหวิชาชีพที่ทำการประเมินศักยภาพผู้เข้าร่วมโครงการ จัดทำแผนพัฒนาศักยภาพ ดำเนินการตามแผน บันทึกผลการดำเนินงานประจำวัน และทำการประเมินผลการดำเนินงานรายบุคคลเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และทุกระยะเวลา ๓/๖/๙/๑๒ เดือน รวมทั้งวินิจัยเพื่อจัดส่งสมาชิกบ้านน้อยๆกลับคืนสู่ครอบครัว/ชุมชน

๒. ขั้นตอนการดำเนินงาน

๒.๑ การจัดให้ใช้ชีวิตอิสระในบ้านพัก ประกอบด้วย

๒.๑.๑ การรับเข้า(Intake)

(๑) ทำการตรวจสอบหลักฐานเอกสาร สอบข้อเท็จจริง เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติสมาชิกบ้านน้อยๆ (เอกสารหมายเลข ๐๐๑) และทำการตรวจสอบเบื้องต้น ได้แก่

- สภาพร่างกาย อาทิ ท่าหนิรูปพรรณ บาดแผลต่างๆ
- ตรวจอาวุธและสิ่งของผิดกฎหมาย
- สำนักรวทรัพย์สิ่งของที่สมาชิกบ้านน้อยๆนำติดตัวมาด้วย
- ถ่ายรูปสมาชิกบ้านน้อยๆตามสภาพที่เป็นจริงขณะแรกรับ

๒.๑.๒ การจัดให้สมาชิกบ้านน้อยๆเข้าบ้านพัก การพิจารณาคัดเลือก สมาชิกบ้านน้อยๆเข้าบ้านพักแยกชายหญิงตามความเหมาะสม แล้วแจ้งระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อห้ามให้ทราบ (เอกสารหมายเลข ๐๐๒)

๒.๑.๓ การดูแลประจำวัน

(๑) การจัดระบบพี่เลี้ยงสำหรับช่วยสมาชิกบ้านน้อยๆในการปรับตัว

จัดเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำตัวของสมาชิกบ้านน้อยๆ ช่วยกำกับดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือในการปรับตัว(สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อจำนวนสมาชิกบ้านน้อยๆให้อำนาจหน่วยงานพิจารณาตามความเหมาะสม)

(๒) การจัดหาเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว

ให้พี่เลี้ยงประจำตัวดูแลจัดหาเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็นให้แก่สมาชิกบ้านน้อยๆในความรับผิดชอบ โดยให้สมาชิกบ้านน้อยๆลงชื่อในแบบใบเบิกวัสดุสิ่งของ (เอกสารหมายเลข ๐๐๓) และให้คำแนะนำในการจัดเก็บรักษาเสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ที่จัดให้

(๓) การจัดอาหารประจำวัน

- ทำการจัดอาหารให้สมาชิกบ้านน้อยๆวันละ ๓ มื้อ โดยให้คำนึงถึงความสะดวก สะอาด ถูกสุขลักษณะ โดยอาจจัดเป็นอาหารสดให้ประกอบอาหารด้วยตนเอง หรือจัดเป็นอาหารปรุงสำเร็จให้หน่วยงานพิจารณาตามที่เห็นสมควร

(๔) การดูแลสุขอนามัย

- ให้พี่เลี้ยงเป็นผู้กำกับดูแล ให้คำแนะนำให้แก่สมาชิกบ้านน้อยๆในการดูแลสุขอนามัยของตนเอง อาทิ ทำการแปรงฟัน อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การโกนหนวดเครา ตัดเล็บ ตัดผม เป็นต้น

๒.๑.๔ การรักษาพยาบาล

(๑) การรักษาพยาบาลและการจัดหาเวชภัณฑ์ทางการแพทย์

- มีการจัดเตรียมอุปกรณ์การปฐมพยาบาล ยาสามัญประจำบ้านและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ให้พร้อมบริการในเบื้องต้น

- เมื่อสมาชิกบ้านน้อยฯมีอาการเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ ให้จัดระบบการรายงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สมาชิกบ้านน้อยฯได้รับการปฐมพยาบาล หรือนำตัวส่งสถานพยาบาลเพื่อรับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

***กรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน** ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและโทรศัพท์แจ้งสายด่วน ๑๖๖๙ เพื่อเรียกใช้บริการหน่วยบริการทางการแพทย์ฉุกเฉินโดยเร็ว

**** สมาชิกบ้านน้อยฯที่มีโรคประจำตัวและมียาเฉพาะโรค** ต้องจัดระบบที่เสี่ยงภัยกับดูแลให้ได้รับการจ่ายยาเฉพาะตนและมีการกำกับดูแลให้รับประทานยาครบถ้วนตามคำสั่งแพทย์อย่างเคร่งครัดเป็นประจำทุกวัน

(๒) การป้องกันและควบคุมโรค

- มีการป้องกันและควบคุมโรคตามฤดูกาลหรือโรคติดต่อ
- มีการกำจัดยุงและแมลงพาหะนำโรคต่างๆในบริเวณที่พักอาศัย

๒.๒ การพัฒนาศักยภาพสมาชิกบ้านน้อยฯ ก่อนการพัฒนาศักยภาพ ให้ทำการประเมินศักยภาพสมาชิกบ้านน้อยฯโดยใช้แบบประเมินศักยภาพ (เอกสารหมายเลข ๐๐๔) และเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพใน ๒ ด้านหลัก คือ

๓. **การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ** โดยจัดทำสรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพ(เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๑) และจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของสมาชิกบ้านน้อยฯเป็นรายบุคคลหรือ IRP (เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๒) ทั้งนี้ การพัฒนาศักยภาพทางอาชีพ ประกอบด้วย การสำรวจต้องการทางอาชีพ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ การส่งเสริมการตลาด การจัดหางานเพื่อให้สมาชิกบ้านน้อยฯมีรายได้ในการดำรงชีวิต จากนั้นดำเนินการพัฒนาศักยภาพตามแผน โดยให้บันทึกผลการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไว้ตามแบบบันทึกผลกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ (เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๓) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการติดตามประเมินผลต่อไป

๔. **การพัฒนาศักยภาพทางสังคม** โดยใช้ข้อมูลจากสรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพ (เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๑) นำมาจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพด้านสังคมของสมาชิกบ้านน้อยฯเป็นรายบุคคลหรือ IRP (เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๒) ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการใช้ชีวิตในสังคม อาทิ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การทัศนศึกษา การร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศาสนา และวันสำคัญต่างๆกับชุมชน การส่งเสริมให้สมาชิกบ้านน้อยฯที่มีครอบครัว/ญาติได้ใช้เวลาร่วมกันเพื่อสร้างความคุ้นเคยนำไปสู่การกลับคืนสู่ครอบครัวได้ในที่สุด จากนั้นดำเนินการพัฒนาศักยภาพตามแผน โดยให้บันทึกผลการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไว้ตามแบบบันทึกผลกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ(เอกสารหมายเลข ๐๐๕/๓)เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการติดตามประเมินผลต่อไป

๒.๓ การประเมินผล โดยคณะทำงานฯเป็นผู้ทำการประเมินผลสมาชิกเป็นรายบุคคล และคณะทำงานทำการประเมินเพื่อพิจารณาส่งคืนครอบครัว ชุมชน หรือให้เข้ารับการส่งเสริมอาชีพต่อไปทุกระยะเวลา ๓ เดือนโดยใช้แบบประเมินศักยภาพ(เอกสารหมายเลข ๐๐๔)และนำคะแนนในแต่ละรอบมาเปรียบเทียบกับกันเพื่อดูพัฒนาการของสมาชิกบ้านน้อยฯ

๒.๔ การจัดสรรรายได้

รายได้ที่เกิดจากการทำงานหรือการผลิตของสมาชิกบ้านน้อยฯกรณีที่ดำเนินงานในนิคมสร้างตนเอง หลักหักค่าใช้จ่าย(ถ้ามี)แล้วให้แบ่งให้สมาชิกบ้านน้อยฯตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยเงินนอกงบประมาณ

๒.๕ ข้อปฏิบัติ ข้อห้ามสำหรับสมาชิกบ้านน้อยในนิคม

ข้อปฏิบัติ

- (๑) เคารพ เชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบที่กำหนดขึ้นในนิคมสร้างตนเอง
- (๒) รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่ทะเลาะวิวาท หรือชกชน ยุ้ง หรือส่งเสริมให้ผู้ใดกระทำความผิด
- (๓) ปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี
- (๔) ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และใช้สอยอย่างประหยัด
- (๕) เข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติภารกิจประจำวันตามที่นิคมสร้างตนเองกำหนด รวมทั้งการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การดูแลรักษาความสะอาดที่พักอาศัยของตนเอง สถานที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

ข้อห้าม

- (๑) ห้ามไปนอนค้างแรมที่อื่นหรือนำบุคคลอื่น เข้ามาพักอาศัยด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตแล้ว
- (๒) กระทำการใดๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญแก่ผู้อื่น
- (๓) มีสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้ไว้ในครอบครอง
 - (๓.๑) เฮโรอีน ผิ่น กัญชา ยาบ้า ทินเนอร์ ยาอันตรายหรือสิ่งเสพติดต่างๆ
 - (๓.๒) สุราหรือเครื่องดองของเมา
 - (๓.๓) อุปกรณ์การพนัน
 - (๓.๔) อาวุธ ของมีคม หรือสิ่งที่ใช้เป็นอาวุธได้ รวมทั้งวัตถุระเบิดหรืออาวุธหรือทรัพย์สินหรือสิ่งของอื่นใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด
- (๔) ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด
- (๕) ห้ามลักทรัพย์ของผู้อื่นหรือทรัพย์สินของทางราชการ
- (๖) ห้ามสูบบุหรี่ในห้องพัก/สำนักงาน เว้นในบริเวณที่จัดให้สำหรับเป็นเขตสูบบุหรี่โดยเฉพาะ
- (๗) ห้ามดื่มสุราของมึนเมาทุกชนิด
- (๘) ห้ามนำทรัพย์สินของทางราชการมาใช้สอยเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต
- (๙) ห้ามทำลายทรัพย์สินของทางราชการ
- (๑๐) ห้ามทะเลาะวิวาทกันจนได้รับบาดเจ็บ ทำร้ายร่างกายเพื่อนผู้ใช้บริการหรือเจ้าหน้าที่ รวมถึงกระทำความผิดกฎหมายอื่นๆ
- (๑๑) ห้ามมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ใช้บริการในบริเวณนิคมสร้างตนเอง

๒.๖ การลงโทษ เมื่อสมาชิกบ้านน้อยฯกระทำฝ่าฝืนระเบียบ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ

เมื่อแรกรับสมาชิกบ้านน้อยฯเข้าร่วมโครงการ ให้นิคมสร้างตนเองแจ้งระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อห้าม กฎระเบียบอื่นๆที่นิคมสร้างตนเองกำหนดขึ้นมา รวมทั้งขั้นตอนการลงโทษให้สมาชิกบ้านน้อยฯรับทราบและลงนามเป็นหลักฐาน (เอกสารหมายเลข ๐๐๒) เมื่อสมาชิกบ้านน้อยฯฝ่าฝืน ให้ดำเนินการดังนี้

ความผิดครั้งแรก	ทำการว่ากล่าวตักเตือน
ความผิดครั้งที่สอง	ตัดสวัสดิการที่จัดให้บางส่วนในระยะเวลาที่เห็นเหมาะสม
ความผิดครั้งที่สาม	ตัดสวัสดิการบางส่วนฯ พร้อมทั้งทำทัณฑ์บน
ความผิดครั้งที่สี่	ผู้ปกครองมีอำนาจสั่งให้ออกจากโครงการสร้างชีวิตใหม่ฯแล้ว

รายงานให้อธิบดีทราบ

(ยกเว้นความผิดข้อ (๑๐) และข้อ (๑๑) หากผู้ปกครองพิจารณาแล้วเห็นควรให้ออกจากโครงการ ให้ผู้ปกครองมีอำนาจส่งตัวกลับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับไปดำเนินการตามกฎหมายได้ทันที แล้วรายงานให้อธิบดีทราบ)

ทั้งนี้ให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้พบการกระทำความผิดรายงานให้นักสังคมสงเคราะห์ทราบ แล้วรายงานผู้ปกครองนิคมเพื่อพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงและดำเนินการตามที่เหมาะสม

๒.๖ การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกบ้านน้อยในนิคม

สมาชิกบ้านน้อยฯจะฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกบ้านน้อยในนิคม ด้วยกรณีดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ ลาออกหรือหลบหนีออกจากพื้นที่นิคมสร้างตนเองติดต่อกันเกินกว่า ๓๐ วัน (**กรณีหลบหนีให้เจ้าหน้าที่ทำการติดตามเสาะหาจนแน่ใจว่าไม่พบตัว แล้วจึงไปแจ้งความลงบันทึกประจำวัน ที่สถานีตำรวจในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบไว้เป็นหลักฐาน)

๒.๖.๒ บิดา มารดา ญาติพี่น้องขอรับตัว

๒.๖.๓ ถึงแก่ความตาย

๒.๖.๔ ส่งตัวกลับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือส่งไปยังหน่วยงานอื่น

๒.๖.๕ ถูกพิจารณาให้ออกจากโครงการเนื่องจากการกระทำฝ่าฝืนกฎระเบียบของนิคมสร้างตนเองอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง ตามข้อ ๒.๕

๒.๖.๖ ถูกดำเนินคดีทางอาญาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องขอรับตัวไปควบคุมเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

๒.๗ การจำหน่าย เมื่อสมาชิกบ้านน้อยฯได้ฟื้นฟูสภาพจากสมาชิกบ้านน้อยในนิคมให้ทำการจำหน่ายออกจากทะเบียนประวัติ(เอกสารหมายเลข ๐๐๖) แล้วรายงานให้อธิบดีทราบ รวมถึงแจ้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต้นสังกัด และญาติของสมาชิกบ้านน้อยฯทราบโดยเร็ว